

СУДОВЕ ПРАВО: КРОК ВІД ТЕОРІЇ ДО ГАЛУЗІ ПРАВА

Л. МОСКВИЧ

*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри організації судових
та правоохоронних органів
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)*

Категоріальна конструкція «судове право» є малодослідженою на сучасному рівні розвитку правової науки. Хоча ідея (або теорія) судового права не є новою для правознавства, однак єдності думок щодо цього питання немає. Можна виокремити дві основні, хоч і протилежні за своєю суттю, точки зору на проблему судового права.

Прибічники оформлення судового права в самостійну галузь права (В. Бринцев, М. Вітрук, І. Марочкін, О. Мельников, І. Михайловський, В. Рязанський, М. Полянський, С. Прилуцький, М. Розін, В. Савицький, М. Строгович та ін.) намагаються обґрунтувати існування вторинної комплексної галузі права, що об'єднує судоустрій та процесуальне право, не заперечуючи при цьому самостійність та специфічні риси й властивості деяких галузей процесуального права, які при цьому безпосередньо пов'язані з єдиною галуззю державної діяльності — правосуддям. Так, І. Михайловський, дослідивши риси подібностей і відмінностей кримінального та цивільного процесів, знайшовши спільність у предметі й основних питаннях обох наук, однорідність матеріалу та збіг багатьох

частковостей, але водночас незначні та непринципові розбіжності між ними, дійшов висновку, що вони мають утворювати єдину науку — судове право, а особливості деяких видів судочинства мають становити лише її спеціальні питання. В. Рязанський, дослідивши основні елементи процесу, дійшов висновку, що збігаються не лише завдання та цілі процесуальної діяльності, а й юридична природа (конструкція) процесу, основні принципи судоустрою та судочинства [1, 31]. Зокрема, Н. Вітрук у своїх дослідженнях йде навіть далі і пропонує судове право розуміти як правовий комплекс, що складається із певних самостійних галузей, а всі види судочинства віднести до комплексу юрисдикційного процесу [2, 13].

Дійсно, завдання суду в будь-якому процесі — встановити право, і за необхідності — захистити його, здійснити чи поновити. І хоча зазначене право може бути різне (суб'єктивне цивільне право, суб'єктивне публічне право чи право держави на покарання), але юридична конструкція процесу є однаковою: безсторонній суд-арбітр, який спостерігає за змаганням двох сторін у відстоюванні власної позиції шляхом

надання доказів. Принципи судоустрою — територіальність, спеціалізація та інстанційність позначаються на загальних засадах судового процесу: забезпечення «належного суду», «суду, утвореного на підставі закону», «компетентного суду».

Разом із тим опоненти (серед яких чимало як теоретиків права, так і процесуалістів у цілому) зазначеної вище точки зору наполягають на тому, що пропонується концепція не відповідає усталеному в науці визначенню галузі права. Так, на думку Р. Гукасяна та П. Пашкевича, у судового права відсутній як єдиний предмет правового регулювання, так і метод [3, 107]. Також зазначається, що створення комплексної правової галузі судового права призведе до ігнорування суттєвих відмінностей між кримінальним і цивільним процесами, які самі собою відрізняються за предметом, завданнями і процесуальними формами [4, 141]. Це зауваження, на нашу думку, є слушним, але тільки з поправкою на час, в який воно було зроблене. Генеза процесуального права свідчить, що сучасне процесуальне право ґрунтується на спільних принципах-засадах судочинства, оперує спільними інститутами судового процесу. Так, відмінності між судовими процесами залежно від предмета розгляду існують, але й спільностей достатньо. Крім того, в певному сенсі доречним є зауваження В. Протасова стосовно того, що найбільш «слабке місце» прихильників першої позиції полягає у тому, що більшість науковців (і минулого, і сьогодення) зосереджують свою увагу на категоричній заяві про існування у системі права відповідної складної, комплексної галузі права, не наводячи достатньо аргументів. Фактично у більшості наукових праць ідеться про теорію судового права, обґрунтування самостійно-

го предмета якої зовсім не передбачає наявності самостійної галузі права [5, 20].

На нашу думку, є досить очевидним, що судове право як теорія чи наука може мати місце на підставі наявності досить конкретного власного предмета дослідження, тобто того спільного, що віднесено до змісту процесуальних галузей природою та структурною організацією такого важливого органу держави, як суд. Адже необхідність виконання функцій правосуддя стосовно різних галузей права призводить до певного універсiоналізму в діяльності суду [6, 27–28], що у підсумку призводить до зворотного впливу структури на функцію [5, 12–13]. Тому має рацію М. Колоколов, який констатує, що знання про судову владу, які наразі розкидані по цілій групі гуманітарних наук, нагально потребують узагальненого викладення у межах єдиної фундаментальної науки [7, 6]. За такого підходу судове право має досліджувати природу суду, оптимальні варіанти організації його структури, вплив останньої на процес та зміст процесуального права, тобто предметом судового права є організація суду і юридичний процес та їх взаємний вплив [6, 28].

Судове право як наука являє собою галузь спеціальних знань щодо закономірностей функціонування судової влади, її місце в системі державних органів та суспільну роль, організаційні засади належних умов для функціонування, процедуру судочинства та специфіку владного впливу на суб'єкти права. Її предметом є юридична сутність суспільних відносин, що виникають у процесі функціонування судової влади. За своєю природою судове право є публічним правом, адже судова влада, шляхом визначення шляху вирішення «правової аномалії»¹, тобто

¹ Правова аномалія — це обумовлене різними факторами об'єктивного і суб'єктивного порядку відхилення від загальної закономірності, від нормального перебігу та розвитку суспільних відносин. — Див.: [6, 62–63].

вирішення правового конфлікту, що виник у соціумі, надає останньому судові послуги, які на відміну від звичайних юридичних, є публічними. Як зазначає Е. Мурадьян, у судових послуг немає засад платності, відносин «клієнт — представник», і суддя як носій влади не стає учасником будь-якої угоди з учасниками процесу й не може мати статусу сторони, представника та ін. Він є безстороннім. Категорія «судові послуги» передбачає їх юридичну й етичну повноцінність і достатню обґрунтованість. Публічність судових послуг означає, що вони надаються не тому, кому забажає суддя (на відміну, наприклад, від адвоката), а будь-кому і підставою для цього є не договір, а закон. За відсутності підстав для відмови, зазначених процесуальним законом, суддя не вправі нікому відмовити у вчиненні належних процедур, процесуальних дій [8, 7–8].

Що ж стосується питання про виокремлення судового права як самостійної галузі права, то за сформованим у правознавстві визначенням поняття «галузь права» — це реально відокремлений, самостійний, суверенний, відносно замкнений підрозділ структури права. Останній розуміється як його будова, закони зв'язку елементів права, їх розташування, що забезпечує його цілісність [6, 47]. Інакше кажучи, спільність норм, що утворюють галузь права, характеризується юридичною цільністю, тобто таким ступенем її внутрішньої організації, єдності інститутів, що забезпечує її сприйняття як єдине ціле. У теорії права до загальних ознак галузі права віднесено: а) її структурні особливості; б) специфічний предмет правового регулювання; в) юридичну своєрідність галузі (особливий юридичний режим). Проаналізуємо судове право крізь призму ознак галузі права.

Як правило, *структурні особливості* галузі права характеризуються

власною системою законодавства, самостійними кодексами. В. Рязановський зауважував, що вести мову про єдиний процес та процесуальну науку при нинішньому її стані ще передчасно, але разом із тим вбачається, що тенденція розвитку сучасного процесу (як у галузі судоустрою, так і судочинства) веде до об'єднання різних його видів і створення єдиного процесуального або судового права. Для останнього необхідна попередня підготовча робота, яка і повинна бути виконана як у сфері теорії процесу, так і законодавчої практики [1, 79].

Слід зазначити, що нині деякі країни вже мають так звані Судові кодекси, які визначають правові основи судового провадження. Тобто певна практика кодифікації норм правового регулювання правовідносин у сфері функціонування судової влади існує. В Україні також були спроби ініціації єдиного кодифікованого акта, який регулював всі правовідносини, що виникають у процесі реалізації судовою владою своїх функцій, але, на жаль, досі таку ініціативу законодавець не підтримав. На нашу думку, об'єднання розрізненого нормативного матеріалу про судову владу в єдине судове право, що регулює організаційні та функціональні суспільні відносини у сфері судової влади, є досить логічним. Однак більш глибоке дослідження цього питання обумовлює або потребу постановки питання щодо оновлення чинного права, якщо розглядати судове право як частину більш загального питання — про систему вітчизняного чинного права взагалі, або необхідність спроби вирішення проблем нормативної термінології, за якої судове право виконує відведену йому роль юридичної науки [9, 3].

У сучасних юридичних системах галузі права поділяються на профілюючі (базові), спеціальні та комплексні [10, 373]. Судове право може бути від-

несено до комплексної галузі права, оскільки, як зазначалося, його предмет — правове регулювання суспільних відносин, які виникають у процесі реалізації функцій судової влади, а отже, поєднує декілька специфічних (можна навіть сказати — унікальних) правовідносин. Це передбачає взаємовплив норм матеріального права, що визначають статутні положення щодо судоустрою та статусу носіїв судової влади, та норм процесуального права, які визначають загальні засади судового процесу. Взаємовплив форми і змісту суспільних відносин, які виникають при реалізації функцій судової влади, обумовлює цілісність та єдність судового права як комплексної галузі права.

Вважаємо, що кодифікований акт, який комплексно регулював би правовідносини, які виникають при реалізації функцій судової влади, міг би дати відповідь на такі принципові питання, як природа судової влади, система її органів, принципи організації, діяльності та адміністрування у суді, статус суддів та гарантії їх професійної діяльності, основоположні принципи судового процесу та види і юридична сила актів судової влади. Це б сприяло зміцненню гарантій рівності та єдності щодо забезпечення реалізації конституційного права на судовий захист.

Проте варто додати. Відсутність зазначеного вище кодифікованого акта, звісно, не є єдиної перешкодою для оформлення судового права в окрему галузь права. Як справедливо зазначив С. Алексєєв, галузі права — не просто зони юридичного регулювання, не штучно скомпоновані сукупності норм «за предметом», а реально існуючі та юридично своєрідні підрозділи у самому юридичному змісті права [10, 250]. Тому цілком має рацію Е. Мурадьян, яка наголошує, що судове право отримує загальне визнання, коли в його реальному існуванні буде переконувати все — від законодавчого акта про

основи правосуддя до системи судових прецедентів, які засвідчуватимуть його корисність для повноцінного судового захисту та правозастосування [11, 39].

Щодо *специфічного предмета правового регулювання* судового права, то, як зазначалося вище, ним є певний вид суспільних відносин — ті, які виникають у процесі реалізації функцій судової влади. М. Колоколов та С. Павліков стверджують, що судова влада проявляється у специфічній формі владного втручання держави у конфліктну ситуацію в соціумі, в особливому владному впливі держави на учасників конфлікту, відносини між ними. У процесі такого втручання (впливу) держава вступає з учасниками конфлікту, а також з третіми особами, у численні і різноманітні владовідносини, які породжують у держави (зокрема і в особі суду), інших учасників процесу стан, пов'язаний з їх правами та обов'язками. У межах цього стану держава в особі суду, самостійні та незалежні члени суспільства, їх об'єднання, а також юридичні особи (до яких входить і держава), прагнуть до цивілізованого досягнення своїх інтересів. Владовідносини, що виникають при цьому, як правило, набувають юридичної форми, їх зміст конкретизується, вони стають судово-владними правовідносинами, юридично закріпленою взаємопов'язаністю поведінки суду та сторін. В основі судово-владних правовідносин є ідея задоволення за посередництвом судового розгляду життєвої потреби сторін, суспільства, держави [12, 85].

На нашу думку, поняття судових правовідносин повинно спиратися на загальнотеоретичне поняття правовідносин як врегульовані правом суспільні відносини, що являють собою єдність юридичної форми та фактичного змісту. Тобто судові правовідносини (як предмет судового права) — це

правовий зв'язок, який виникає на основі норм судового права, між суб'єктами судового права (зв'язок суб'єктивного права та юридичного обов'язку), що відображається на єдності з їх фактичною поведінкою. Зазначене дозволяє нам визначити структурні елементи предмета судового права, це: а) суб'єкти; б) об'єкти; в) зміст правовідносин.

Оскільки правовідносини, що становлять предмет судового права, є досить різноплановими і пов'язані як з організацією, так і функціонуванням судової влади, то і коло їх суб'єктів-учасників судових правовідносин, як і видів цих правовідносин, є досить значне. На нашу думку, якщо розглядати судові правовідносини на макрорівні, то суб'єктами судового права є: а) судова влада в особі суддів та судів; б) суспільство в особі учасників судового провадження, непрофесійних суддів (присяжні та народні засідателі) і звичайних правозастосовувачів, які у передбачених законом випадках застосовують акти судової влади як джерела права; в) держава як суб'єкт, який забезпечує функціонування судової влади необхідними ресурсами, примусове виконання судового рішення, а також, у передбачених законом випадках, може виступати учасником судового провадження.

Судові правовідносини можна поділити на три групи. Перша — організаційні — ті, які пов'язані з організацією роботи суду, утворенням та ліквідацією судів, взаємодією між різними судами в аспекті забезпечення єдності судової системи та взаємодією з іншими гілками влади в контексті забезпечення єдності державного механізму, добору та призначення на посади суддів тощо, тобто все, що пов'язано зі створенням належних умов для функціонування інституту суду. Ці правовідносини регулюються матеріальним правом і коло їх суб'єктів є досить

широким — від громадян, які бажають зайняти посаду судді, до органів державної влади, які залучені у процес організаційного забезпечення функціонування судової влади.

Друга група судових правовідносин — ті, які безпосередньо пов'язані зі здійсненням функцій судової влади, реалізуються у формі судочинства, регламентуються процесуальним правом, а отже, їх суб'єктами виступають суб'єкти процесуального права.

Третя група судових правовідносин — управлінські, адже суд є державним органом, а отже, і частиною державного механізму, суб'єктом державної політики, який шляхом вирішення правових суперечок повертає правовідносини, які відхилилися від певного правового режиму свого існування, у правове русло, тим самим здійснює управлінський вплив на всю систему подібних правовідносин у суспільстві. При цьому управлінський вплив на суспільні відносини стосується не лише тих, які перебувають у стані правового конфлікту і стали предметом судового розгляду. Акти правотворчості суду — рішення Конституційного Суду України, Верховного Суду України, Європейського суду з прав людини — є джерелом права, а отже, можуть бути використані всіма правозастосовувачами незалежно від того, чи винесене судове рішення саме по його справі. Тим самим управлінський вплив суду деперсоніфікується, а вплив суду на суспільні відносини стає більш глобальним.

Об'єкт судових правовідносин органічно поєднується із предметом судових правовідносин. У теорії права під об'єктом правовідносин зазвичай розуміється об'єктивна реальність, загальноправові явища і процеси, які існують в контексті конкретних правовідносин. Екстраполюючи зазначене вище на об'єкт судових правовідносин, визначимо останній як реально існую-

ючу правову дійсність, правову матерію, що виникла відповідно до передбаченого правового режиму функціонування судової влади. Об'єкт судових правовідносин являє собою органічне ціле, комплекс, обумовлений об'єктивними закономірностями рівня розвитку суспільства, що відображається на сприйнятому в державі механізмі реалізації права на судовий захист. Останній здійснює вирішальний вплив на зміст правовідносин, які виникають у процесі реалізації судовою владою своїх функцій.

Зміст судових правовідносин утворюється з декількох специфічних характеристик. Зокрема, обов'язковим учасником судових правовідносин є судова влада та її органи (суд та судді); вони виникають, розвиваються та припиняються відповідно до передбачених законом підстав, тобто мають форму правових; мають конкретну ціль — реалізація функцій судової влади; мають «подвійну» юридичну природу, оскільки їх зміст можуть утворювати процес реалізації як матеріального, так і процесуального права; за своєю природою є публічними правовідносинами.

Отже, зміст судових правовідносин є унікальним, притаманним лише правовідносинам, що виникають, розвиваються та припиняються винятково у процесі реалізації функцій судової влади. Подібного висновку дійшов і М. Колоколов, який констатував, що механізм судової влади — це не лише судова система, а всього лише її апарат (організаційні правовідносини), устрій судів у державі, що, по суті, не більш ніж ієрархічно побудована сукупність державних установ, які мають займатися відправленням правосуддя, а й їх сумісна, узгоджена і заснована на спеціальному, процесуальному законі діяльність (процесуальні правовідносини). Також вчений констатує відсутність у юридичній літературі єдиного

терміна, який би одночасно містив у собі всі складові механізму судової влади [12, 86]. На нашу думку, найбільш повно охоплює зміст і організаційних, і процесуальних, і управлінських правовідносин, які виникають у процесі функціонування судової влади, саме термін «судове право».

Юридична своєрідність судового права як галузі права, головним чином, полягає у тому, що їй притаманний особливий метод правового регулювання. Останній визначається способами правового впливу суду на суспільні відносини, способи встановлення правових зв'язків із суб'єктами судових правовідносин. Як вбачається, основними методами судового права є імперативний та диспозитивний. Зазначені методи рівною мірою притаманні й організаційним, і процесуальним, і управлінським правовідносинам, що виникають у процесі функціонування судової влади. Зокрема, що стосується організаційних судових правовідносин, то імперативний метод правового регулювання обумовлюється владною природою суду — суб'єкта судової, а отже, і державної влади, а тому взаємовідносини з іншими державними органами в аспекті організаційного забезпечення функціонування суду мають характер припису та підпорядкування. Паритетність гілок влади, природа органів суддівського самоврядування вимагає не лише імперативного методу правового регулювання, а й диспозитивного.

У процесуальних правовідносинах, хоча суд і є одноосібним «лідуючим» владним суб'єктом, однак специфіка судового процесу (власне як різновиду юридичних відносин) полягає у взаємному кореспондуванні прав та обов'язків між сторонами процесу і судом. Наприклад, у цивільному процесі: позивач має право заявити позов, суд зобов'язаний його прийняти та

вжити необхідні дії — викликати відповідача; відповідач має право з'явитися та заперечити позов — суд зобов'язаний прийняти заяви сторін; сторони мають право вказувати на факти та надавати докази — суд повинен надати їм правову оцінку; сторони мають право заявляти клопотання — суд зобов'язаний їх розглянути тощо. Подібна схема притаманна будь-якому судовому процесу, незалежно від предмета розгляду. Специфіка правовідносин суду та сторін судового процесу обумовлює специфіку судового механізму, відмінною рисою якого є прийняття рішення по суті спору на підставі норм права і з урахуванням позицій сторін.

Щодо методів правового регулювання управлінських правовідносин суду, то для останніх також є притаманним органічна єдність імперативного та диспозитивного методу. Наприклад, щодо правовідносин, які стали предметом судового розгляду, винесене судове рішення містить пряму вказівку на те, яким чином мають поводитися сторони конфлікту у конкретних відносинах, що характеризуються «правовою аномалією». Виконання судового рішення забезпечується механізмом державного примусу. Тобто це класичний імперативний метод правового регулювання. Щодо правовідносин, які не ставали предметом конкретного судового розгляду, то їх учасники самостійно обирають джерела права щодо регулюван-

ня своїх правовідносин, зокрема, вони можуть використати й акти Верховного Суду України, Конституційного Суду України, Європейського суду з прав людини тощо. Тобто і диспозитивний метод може бути використаний при реалізації управлінського впливу судової влади на суспільні відносини.

На нашу думку, викладене вище дає підстави виокремити самостійний (специфічний) метод правового регулювання судових правовідносин — судовий метод.

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що судове право — це частина публічного права, яка вивчає основні засади функціонування судової влади, а саме: основи судоустрою, які обумовлюються потребою належного забезпечення права на судовий захист; основи судового процесу, які включають спільні (загальні для всіх видів судочинства) засади судового провадження та відображають специфіку цього виду юридичного процесу; основи судового управління, які вивчають місце суду в державному механізмі, закони ефективної взаємодії суду з державними органами та суспільством тощо. Практичне значення науки судового права полягає у тому, що суспільні відносини, які утворюють її предмет, настільки наближують процесуальні галузі права між собою та судоустроєм, що актуально звучить ідея про кодифікацію судового права в окремому правовому акті.

ВИКОРИСТАНИ МАТЕРІАЛИ

1. *Рязановский В. А.* Единство процесса. — М., 1996. — 75 с.
2. *Витрук Н. В.* Система российского права (современные подходы) // Российское правосудие. — 2006. — № 6. — С. 4–14.
3. *Лукасян Р. Е.* Рецензия на книгу: Полянский Н. Н., Строгович М. С., Савицкий В. М., Мельников А. А. Проблемы судебного права. М., Наука, 1983. 219 с. // Правоведение. — 1984. — № 5. — С. 105–107.
4. *Обсуждение проблемы судебного права* // Советское государство и право. — 1980. — № 1. — С. 140–141.
5. *Протасов В. Н.* Основы общеправовой процессуальной теории. — М., 1991. — 143 с.
6. *Лукиянова Е. Г.* Теория процессуального права. — М., 2003. — 240 с.
7. *Колоколов Н. А.* Судебная власть: о сущем феномена в логосе : моногр. — М., 2005. — 560 с.
8. *Мурадян Э. М.* Истина как проблема судебного права. — М., 2002. — 287 с.

9. Люкина О. В., Малько А. В., Семикин Д. С. Судебное право как важнейший элемент судебной системы // Российская юстиция. — 2010. — № 3. — С. 2–4.
10. Алексеев С. С. Право: азбука — теория — философия. Опыт комплексного исследования. — М., 1999. — 712 с.
11. Мурадян Э. М. Судебное право. — СПб., 2007. — 575 с.
12. Колоколов Н. А., Павликов С. Г. Теория судебных систем: особенности конституционного регулирования, судебного строительства и организации судебной деятельности в федеративном государстве. — М., 2007. — 312 с.

REFERENCES

1. Ryazanovskiy V. A. Edinstvo protsessa [Unity of Process], Moscow, 1996, 75 p.
2. Vitruk N. V. Sistema rossiyskogo prava (sovremennye podkhody) [System of the Russian Law (Modern Approaches)], *Rossiyskoe pravosudie*, 2006, no. 6, pp. 4–14.
3. Gukasyan R. E. Retseziya na knigu: Polyanskiy N. N., Strogovich M. S., Savitskiy V. M., Melnikov A. A. Problemy sudebnogo prava. M., Nauka, 1983. 219 p. [Book Review: Polianskii N. N., Strohovich M. S., Savitskii V. M., Melnikov A. A. Judicial Law Issues], *Pravovedenie*, 1984, no. 5, pp. 105–107.
4. Obsuzhdenie problemy sudebnogo prava [Discussion of Judicial Law Issues], *Sovetskoe gosudarstvo i pravo*, 1980, no. 1. pp. 140–141.
5. Protasov V. N. Osnovy obshchepравovoy protsessualnoy teorii [Basic General Legal Procedural Theory], Moscow, 1991, 143 p.
6. Lukyanova E. G. Teoriya protsessualnogo prava [Theory of Procedural Law], Moscow, 2003, 240 p.
7. Kolokolov N. A. Sudebnaya vlast: o sushchem fenomene v logose [Judicial Power: on the Essence of the Phenomenon in the Logos], Moscow, 2005, 560 p.
8. Muradyan E. M. Istina kak problema sudebnogo prava [Truth as an Issue of Judicial Law], Moscow, 2002, 287 p.
9. Lyukina O. V., Malko A. V., Semikin D. S. Sudebnoe pravo kak vazhneyshiy element sudebnoy sistemy [Judicial Law as a Key Element of Judicial System], *Rossiyskaya yustitsiya*, 2010, no. 3, pp. 2–4.
10. Alekseev S. S. Pravo: azbuka — teoriya — filosofiya. Opyt kompleksnogo issledovaniya [Law: the ABC — Theory — Philosophy. Experience of Comprehensive Study], Moscow, 1999, 712 p.
11. Muradyan E. M. Sudebnoe pravo [Judicial Law], Saint Petersburg, 2007, 575 p.
12. Kolokolov N. A., Pavlikov S. G. Teoriya sudebnykh sistem: osobennosti konstitutsionnogo regulirovaniya, sudebnogo stroitelstva i organizatsii sudebnoy deyatelnosti v federativnom gosudarstve [Theory of Judicial Systems: Specific Constitutional Regulation, Judicial Structure and Judicial Activities Organization in a Federal State], Moscow, 2007, 312 p.

Москвич Л. М. Судовое право: шаг от теории к отрасли права

Анотация. У статті зроблено системний аналіз точок зору щодо розуміння теоретичної конструкції «судове право». Наголошується, що основною проблемою в усталенні судового права в науковому обігу є відсутність комплексних наукових досліджень щодо його предмета, об'єкта, суб'єктів, методів правового регулювання тощо. Висловлюється авторське бачення змісту цих питань. Робиться висновок про доцільність кодифікації судового права в окремому правовому акті.

Ключові слова: судове право, предмет судового права, судові правовідносини, об'єкт судового права, суб'єкти судового права, метод судового права.

Москвич Л. Н. Судебное право: шаг от теории к отрасли права

Аннотация. В статье анализируются точки зрения на природу и предмет судебного права. Отмечается, что основной проблемой в становлении судебного права является отсутствие комплексных научных исследований, посвященных его предмету, объекту, субъектам, методам правового регулирования и др. Высказывается авторский взгляд на сущность и содержание этих явлений. Делается вывод о целесообразности кодификации судебного права в отдельном правовом акте.

Ключевые слова: судебное право, предмет судебного права, судебные правоотношения, объект судебного права, субъекты судебного права, метод судебного права.

Moskvych L. Judicial Law: from Theory to the Branch of Law

Annotation. The systematic analysis of views of nature of theoretical concept «judicial law» is provided in the article. The key problem in the establishment of the judicial law in science is the lack of comprehensive studies of its subject-matter, object, subjects, methods of legal regulation, etc. The author outlines the views of the problem. The expedience of judicial law codification in a separate legal act is substantiated.

Key words: judicial law, subject-matter of judicial law, legal relations, object of judicial law, subjects of judicial law, judicial law method.